

Oponentní posudek rigorózní práce
Mgr. Jiřího Wažíka: Média a trestní řízení

Téma oponované práce je do značné míry originální a zároveň velice potřebné. Jak sám autor, zejména v úvodní a závěrečné části zde uvádí, k této volbě ho přiměla aktuálnost stále se vyskytujícího a důsledně neřešeného konfliktu dvou zájmů, které se opírají o Ústavou zaručená práva a svobody. Na jedné straně tu jde zejména o právo na svobodu slova a informací, na straně druhé práva na řádný, spravedlivý a nestranný soudní proces. Tento konflikt vystupuje nejzřetelněji právě v oblasti trestního řízení. Autor se zabývá průběhem a konkrétní podobou tohoto rozporu a podrobně pojednává o konkrétních podobách, jež na sebe uvedený konflikt bere a hledá i jeho příčiny, jakož i možné cesty k jeho, alespoň částečnému řešení, příp. zmírnění. Práce má, kromě relativně obsáhlé úvodní a závěrečné části čtyři kapitoly, jež se přímo týkají merita věci. Po první, již zmíněné části úvodní, následuje kapitola druhá, která je nazvaná Pojmy „média“ a „trestní řízení“. Další kapitola – zde označená jako třetí, nese název Presumpce nevinny, kapitola označená jako čtvrtá je nadepsána jako Zásada veřejnosti a posléze kapitola označená jako pátá, nese ve svém označení název Odposlech a záznam telekomunikačního provozu. K bližší informaci o vymezení a zaměření tématu textu, uveďme příkladmo názvy alespoň některých četných pododílů, na něž se práce dále člení. Svoboda projevu a její zakotvení v českém právním řádu, Žurnalistika (novinář, žurnalista), Historie tiskové (mediální) legislativy v Československu a ČR, Stádia trestního řízení, Speciální práva žurnalistů, Presumpce nevinny pohledem medií, Vyloučení veřejnosti, Pořizování obrazových a zvukových přenosů a záznamů, Zásada veřejnosti v řízení proti mladistvému, Poskytování informací o trestním řízení a zveřejňování informací o osobách, majících na něm účast, Zákonné předpoklady odposlechu, Neoprávněné zveřejnění odposlechu v mediích, Trestání úniků odposlechů, Zahraniční právní úprava odposlechů a Návrh nové úpravy odposlechů v trestním řádu.

Již tento podrobnější, ale přesto zdaleka neúplný přehled názvů, vypovídá o tom, že autor zpracovává tematiku způsobem, který je adekvátní její komplexitě a to ve všech relativních souvislostech. Z povahy tohoto zpracování je patrné, že si autor problematiku své rigorózní práce nezvolil náhodně, ale, že se o ní, hlouběji a patrně i dlouhodobě, zabývá. Tomu ostatně odpovídá také logické a přehledné členění textu. Je nutné ocenit i efektivní využití početného pramenného materiálu – od denního tisku až po mezinárodní dokumenty. Autor také prokazuje způsobem svého zpracování zvolené problematiky, že jeho myšlení je jasné a systematické, vnitřně konzistentní, směřující přímo k podstatě věci. S tím zajisté souvisí i přesnost, zřetelnost a obecná přístupnost výkladu.

I když těžiště práce nepochybně spočívá v oblasti trestně právní nauky, přesahuje i do jiných odvětví práva, hlavně ústavního a mezinárodního. Setkáváme se zde však i s přesahy do sféry politologie, sociologie a etiky. Podle žánru má oponovaný text sice podobu odborné studie, ale nepostrádá ani určitou esejistickou jiskru. Textu nelze upřít ani zajímavost a čtivost dobré publicistiky.

Pokud jde o rozsah, čítá vlastní text pouze něco přes 80 stran. Autor se totiž dokáže vyjadřovat stručně a věcně, a ač k tomu samo téma může svádět, nenalezneme žádné klišé, fráze a redundance. Stručnost nijak nesnižuje vysokou informační hodnotu. Práce by byla jistě dobrým studijním materiálem jak pro pracovníky systému trestní spravedlnosti, tak i pro žurnalisty. V závěru lze souhlasit s autorem, že výše uvedený konflikt zájmů je způsoben především určitou profesní nedostatečností, související zejména s neodpovědností pracovníků obou stran. Na straně medií jsou to, zjednodušeně řečeno nebezpečně se rozmáhající bulvární mentalita honby za senzací, která je motivována především pekuniárními zájmy, u pracovníků

orgánů systému trestní justice se lze naopak setkat s neobhajitelnou pasivitou při ochraně osobních práv občanů a suverenity práva.

Autor je přesvědčen, že v případě porušení sféry těchto práv, může mít pro osoby takto poškozené často i fatální následky. V případech konfliktů práv je proto nutno, preferovat ochranu takto ohrožených osob.

Práci považuji za kvalitní. Mám k ní jedinou připomínku, že autor se opoměl zmínit o problematice internetu, který rychle vytlačuje klasická média, zejména noviny a časopisy. I když otázka tzv. práva na odpověď se bezprostředně netýká vlastního tématu práce, by byl takový, vyslovený názor autora vítaným obohacením textu.

Nemohu tedy doporučit nic jiného, než aby oponovaná rigorózní práce, byla uznána poprávu za zdařilou práci rigorózní.

V Praze 6. 6. 2008

Oponent:
JUDr. et PhDr. Otakar Osmančík, CSc
